

ALARMANT DISMINUCIÓ DE LA COMPETÈNCIA I L'ÚS DEL VALENCIÀ

FRANCESC JESÚS HERNÁNDEZ I DOBON¹
 DEPARTAMENT DE SOCIOLOGIA I ANTROPOLOGIA SOCIAL
 UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Recepció: maig 2012; acceptació: novembre 2012

R E S U M

S'HAN DISPARAT TOTES LES ALARMES SOBRE LA SITUACIÓ DEL VALENCIÀ. L'ANÀLISI DE LES DADES DISPONIBLES SOBRE LA COMPETÈNCIA I L'ÚS DE LA LLENGUA DESCRIU UNA SITUACIÓ DRAMÀTICA QUANT A LA PERVIVÈNCIA DEL CATALÀ AL PAÍS VALENCIÀ, LA QUAL COSA SERIA EL FATAL RESULTAT DE TRES PROCESSOS CONVERGENTS, QUE CRIDARÉ AQUÍ «ESCOLARITZACIÓ DE LA LLENGUA», «ESCISSIÓ (LINGÜÍSTICA) DE LA POBLACIÓ» I «PERCEPCIÓ ERRÒNIA».

PARAULES CLAU

COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA, LLENGUA CATALANA, DIGLÒSSIA, CONFLICTE LINGÜÍSTIC

«Les paraules ocultes cautament als calaixos»
 Vicent Andrés Estellés

Una anàlisi exhaustiva de la situació del català al País Valencià exigiria una extensió major de la que permet aquest article, on necessàriament s'han de deixar de banda moltíssimes qüestions importants (presència de la llengua als mitjans de comunicació, edició en valencià, programes d'ensenyament en i del valencià, normativització, relacions amb la resta del domini lingüístic, etc.). En l'espai disponible s'argumenta que el valencià es troba en una situació alarmant per la disminució en les taxes de competència i ús, que pot ser documentada per les fonts estadístiques disponibles, encara que la major part de la població no en té consciència.

Seràn comentats de manera breu aquests elements, la disminució de la competència, en l'epígraf que s'anomena «escolarització de la llengua», la minva de l'ús, relacionada amb el procés d'«escissió (lingüística) de la població» i, per últim, la «percepció errònia» de la situació vigent. En aquest article es comentaran aquests tres processos, tot considerant algunes vegades el marc d'anàlisi del País Valencià i d'altres, el conjunt de les regions sociolingüístiques que componen la zona valencianoparlant. No es considerarà ací ni la totalitat del domini lingüístic (vegeu els dossiers de l'Observatori de la Llengua Catalana, OLC), ni les regions sociolingüístiques o

¹ <francesc.j.hernandez@uv.es>. Aquest estudi –i la majoria dels que he fet de sociologia de la nostra llengua al País Valencià– s'ha beneficiat dels resultats de les enquestes dirigides per Rafael L. Ninyoles i Monllor, sense el treball del qual les anàlisis presentades ací haurien estat impossibles. Naturalment, les deficiències només són responsabilitat de l'autor.

la situació de les ciutats més poblades del País Valencià, ni tampoc les anàlisis sectorials.

1. ESCOLARITZACIÓ DE LA LLENGUA

Després de dècades de normalització del valencià a l'ensenyament, podem concloure que allò que el moviment social per l'escola valenciana havia defensat com a condició necessària i que tímidament fou incorporat a la legislació i més feblement encara aplicat, no és condició suficient per a la pervivència de la llengua. L'escolarització en valencià i l'ensenyament de la llengua en l'escola havia de permetre l'increment de les taxes de les competències orals (competència oral passiva, COP, capacitat d'«entendre» la llengua parlada, i competència oral activa, COA, facultat de «parlar» la llengua) i de les competències escrites (competència escrita passiva, CEP, capacitat de «llegir» un text, i competència escrita activa, CEA, facultat d'«escriure» en la llengua). Però això no s'ha produït. En treballs anteriors (Hernández 2001) hem mostrat la correlació inversa entre la COA i la presència de població forana, així com les baixes taxes de CEA. Amb l'increment de població immigrant als darrers anys i com que l'escolarització només afecta a una part de la població immigrant, generalment els xiquets i xiquetes en edat escolar, podem formular la hipòtesi següent: l'ensenyament en i del valencià en l'escola, allò que sintetitzarem com l'*escolarització*, pot fer créixer les taxes de CEA (que parteixen de nivells baixos), però potser no puga contrarestar l'efecte sobre la COA de l'afluència d'immigrants, la qual cosa pot produir tendències contràries en CEA (augment) i COA (disminució). Si es dona aquest fenomen és, precisament, per la feblesa de l'espai públic per fer augmentar les taxes de COA. Així, l'escolarització es traduiria així en una certa «escripturització», que es concretaria en tres fenòmens que podríem analitzar empíricament:

- a) COA i CEA palesarien tendències contràries: les orals minvarien i les escrites augmentarien.
- b) Les cohorts d'edat més joves presentarien taxes de competències orals superiors a les d'edat superior (no només pel que fa a les

competències escrites, sinó també pel que fa a les orals), el que acreditaria la pèrdua de capacitat formativa de l'espai públic.

- c) En afeblir-se la capacitat de l'espai públic per formar les competències dels parlants, els increments de població provinent de fora del domini lingüístic o, també, l'afluència de població estrangera, hauria de correlacionar amb pèrdues de competència.

Les dades existents acrediten aquests tres fenòmens.

Tenim dues fonts per avaluar les competències lingüístiques de la població del País Valencià: els censos i els padrons municipals, d'una banda, i les enquestes sociolingüístiques, d'una altra. Els resultats dels censos i els padrons municipals, sintetitzats per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), s'arrepleguen en la taula 1, on es detallen els percentatges de competències lingüístiques de la població major de 3 anys.

S'hi pot constatar la diferència entre el comportament de les competències orals i les escrites. Com s'hi pot veure, la COP arribava en el darrer cens al 84,7% i presentava un lleuger augment de 7 punts i mig en 15 anys, amb una taxa anual de 0,63%. La COA és pràcticament la meitat que la COP i se situa al voltant del 47,6%, amb un retrocés de quasi 2 punts als darrers anys. La seua taxa anual és de -0,25%. En el cas de la CEP, el percentatge és semblant a la COA, i arriba al 45,8% en 2001. Tanmateix, té una taxa anual molt notable del 4,3%. Per últim, la CEA arribava en el cens de 2001 al 23,3%, amb una taxa anual molt elevada, del 8,35%.

Les enquestes sociolingüístiques realitzades pel Servei d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics (SIES), sota la direcció de R. Ninyoles, ofereixen un ventall de respostes més ample. Es pregunta si la persona entén, sap parlar, sap llegir o sap escriure amb les possibilitats següents: gens; un poc; bastant bé; perfectament; ns/nc. Per a les dades següents hem agrupat les opcions «bastant bé» i «perfectament» (sobre aquest procediment, vegeu Hernández 2001). També hem procedit així amb els informes del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL). Les dades s'arrepleguen en la taula 2.

Taula 1
COP, COA, CEP i CEA al País Valencià, padró de 1986 i censos de 1991 i 2001

	Padró 1986 (A)	Cens 1991	Cens 2001 (B)	Variació absoluta (B-A)	Variació relativa (B-A)/A	Taxa anual (C)
COP	77,1%	83,2%	84,7%	7,6%	9,9%	0,63%
COA	49,4%	51,0%	47,6%	-1,8%	-3,6%	-0,25%
COA/COP	64,1%	61,3%	56,2%			
CEP	24,3%	37,9%	45,8%	21,5%	88,5%	4,32%
CEA	7,0%	15,7%	23,3%	16,3%	232,9%	8,35%
CEA/CEP	28,8%	41,4%	50,9%			

Font: INE 1986, 1991, 2001, Colom 2010 i elaboració pròpia. El Padró de 1996 no va incloure preguntes lingüístiques. La taxa anual es calcula a partir de la fórmula $B = A(1+C)^n$, on n és el nombre d'anys entre A i B, val a dir, 15.

Taula 2
COP, COA, CEP i CEA al País Valencià, segons les enquestes sociolingüístiques

	SIES 1989	SIES 1992 (A)	SIES 1995	CIS 1996	CIS 1998	AVL 2004	SIES 2005	SIES 2010 (B)	Variació absoluta (B-A)	Variació relativa (B-A)/A	Taxa anual (C)
COP	95,7%	83,2%	87,4%	84,0%	89,2%	75,90%	73,3%	68,8%	-14,4%	-17,3%	-1,05%
COA	67,6%	61,1%	62,7%	57,1%*	55,6%	53,00%	52,1%	48,5%	-12,6%	-20,6%	-1,27%
COA/COP	70,64%	73,44%	71,74%	67,98%	62,33%	69,82%	71,08%	70,49%			
CEP	62,8%	43,6%	50,0%	51,2%*	38,9%	47,30%	50,8%	45,3%	1,7%	3,9%	0,21%
CEA	17,5%	15,8%	22,3%	22,7%*	19,3%	25,24%	29,8%	26,4%	10,6%	67,1%	2,89%
CEA/CEP	27,87%	36,24%	44,60%	44,34%	49,61%	53,36%	58,66%	58,28%			

* Estimació. COP, COA, CEP i CEA «bastant bé» + «perfectament».

Font: SIES: Enquestes sociològiques en la Comunitat Valenciana, 1989 (N=6.53), 1992 (N=6.675), 1995 (N=1.600), 2005 (N=6.666) i 2010 (N=6.666), CIS, estudis números 2228 (any 1996, N=523) i 2299 (any 1998, N=771), Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2004 (N=6.755), i elaboració pròpia. La taxa anual es calcula a partir de la fórmula $B = A(1+C)^n$, on n és el nombre d'anys entre A i B, val a dir, 18.

Mentre les competències orals minven entre 14 i 12 punts en el període, amb una taxa anual negativa de punt i punt i quart en el cas de la COP i la COA, les competències escrites augmenten, de manera molt moderada en el cas de la CEP, quasi 2 punts en 18 anys, amb una taxa anual de 0,2,

i més notable en el cas de la CEA, amb 10 punts d'increment en el període i una taxa anual de quasi 3 punts.

Així doncs, queda acreditada la primera part (anomenada adés *a*) de la hipòtesi. Seguirem amb l'anàlisi de les cohorts d'edat. Podem fer servir les

Taula 3
COP, COA, CEP i CEA segons sexe i grups d'edat, 2005 i 2010

COP	15-24(H)	15-24(D)	25-34(H)	25-34(D)	35-44(H)	35-44(D)
2005	80,5	78,1	76,9	73,2	71,4	68,7
2010	74,6	75,4	65,9	65,9	65,3	69,4
Variació			-12,80	-9,75	-8,85	-1,55
COA	15-24(H)	15-24(D)	25-34(H)	25-34(D)	35-44(H)	35-44(D)
2005	57,4	56,4	53,4	48,1	47,8	43,6
2010	56,8	55,1	44,8	42,3	44,1	44,6
Variació			-10,60	-9,95	-6,50	-1,25
CEP	15-24(H)	15-24(D)	25-34(H)	25-34(D)	35-44(H)	35-44(D)
2005	66,0	69,4	59,0	60,2	49,5	47,7
2010	63,6	62,8	50,9	49,5	44,6	49,5
Variació			-11,60	-15,30	-9,65	-4,45
CEA	15-24(H)	15-24(D)	25-34(H)	25-34(D)	35-44(H)	35-44(D)
2005	57,7	59,5	43,9	44,1	25,8	24,6
2010	52,7	49,1	36,5	38,0	26,7	32,1
Variació			-14,30	-13,80	-8,15	-2,25
COP	45-54(H)	45-54(D)	55-64(H)	55-64(D)	65-(H)	65-(D)
2005	76,0	73,0	74,5	71,9	65,0	74,4
2010	68,8	68,0	69,7	68,5	66,1	71,8
Variació	-4,90	-2,85	-5,55	-3,95		
COA	45-54(H)	45-54(D)	55-64(H)	55-64(D)	65-(H)	65-(D)
2005	56,2	49,0	51,5	51,3	53,3	60,6
2010	48,8	42,9	52,9	45,1	53,5	55,3
Variació	-3,20	-3,40	-0,95	-5,05		
CEP	45-54(H)	45-54(D)	55-64(H)	55-64(D)	65-(H)	65-(D)
2005	51,7	49,2	46,1	42,1	37,3	30,9
2010	39,5	39,3	46,1	37,4	35,9	32,6
Variació	-11,10	-9,15	-2,80	-8,25		
CEA	45-54(H)	45-54(D)	55-64(H)	55-64(D)	65-(H)	65-(D)
2005	23,9	21,6	17,6	14,0	13,1	7,8
2010	17,3	16,5	18,3	14,7	11,9	9,6
Variació	-7,55	-6,60	-2,45	-3,10		

Font: SIES, 2005 i 2010 i elaboració pròpia. La variació s'ha calculat de la manera següent. Com que cada columna suposa un període de 10 anys i entre les dues enquestes només hi ha 5 anys, podem suposar que el valor esperat en un grup serà la mitjana del valor d'aquest grup i de l'anterior en l'enquesta anterior. La variació és la diferència entre el valor real i l'esperat.

enquestes sociolingüístiques del SIES dels anys 2005 i 2010, amb les quals podem realitzar una aproximació a les tendències de les diverses cohorts d'edat, segons sexes, tot i establint-ne una variació entre la competència prevista i l'enregistrada. Aquest és el contingut de la taula 3.

D'aquesta manera, també queda acreditada la segona part (anomenada adés *b*) de la hipòtesi. Una altra enquesta que confirma la pèrdua de ca-

pacitat formativa de l'espai públic i l'escolarització de la llengua la tenim en els estudis núm. 2445 (2002) 2591 (2005) del CIS (vegeu Agulló 2011). En el cas de l'enquesta de 2005, la desagregació per grups d'edat de les respostes a la pregunta «Pel que fa al coneixement del valencià, com l'ha estudiat?» ofereix els resultats que s'arreguen en la taula 4, on és palés el fenomen de l'escolarització de la llengua, que ha estat indicat adés (en *b*).

Taula 4
«Pel que fa al coneixement del valencià, com l'ha estudiat?», per grups d'edat

	Total (2002)	Total (2005)	De 18-24 anys	De 25-34 anys	De 35-44 anys	De 45-54 anys	De 55-64 anys	65 anys i més
En casa, amb els meus pares	36,5%	36,6%	11,8%	23,2%	34,6%	43,4%	46,8%	52,5%
En l'escola, com assignatura	17,3%	21,4%	64,8%	51,0%	11,3%	1,4%	-	0,6%
En l'escola, com llengua bàsica	2,3%	2,4%	9,0%	3,4%	0,9%	0,2%	0,7%	1,2%
Fora de l'escola i en finalitzar la formació bàsica	11,8%	4,9%	1,5%	3,8%	8,3%	9,3%	5,5%	1,7%
No l'he estudiat	31,8%	34,1%	5,9%	17,8%	44,1%	44,7%	47,0%	43,6%
ns/nc	0,4%	0,6%	-	0,8%	0,8%	1,2%	-	0,4%

Font: CIS, Estudis 2445 (any 2002, N=1.592) i 2591 (any 2005, N=1.595).

Resta per comentar la importància del fenomen migratori. Una primera aproximació a l'enquesta del SIES de 2010 ja palesa la diferència de competència relacionada amb la zona de naixement. L'enquesta de 2010 permet comparar els diversos graus de competència que presenta la població autòctona nascuda en territoris de domini lingüístic valencià, en territoris de domini lingüístic castellà i la nascuda fora del País Valencià. Els resultats es troben en la taula 5. Com s'hi pot veure, la competència de la població nascuda a la zona castellanoparlant o fora del País Valencià és poc més de la meitat de la població nascuda a la zona castellanoparlant en el cas de la COP, entre una tercera i una quarta part, respectivament, en el cas de la COA. Aquest

resultat és coherent amb estudis anteriors (p. ex., Hernández 2001). En el cas de les competències escrites, els percentatges de la població nascuda a la zona castellanoparlant es troba en l'entorn del 40% i cau a poc més del 30% en el cas de la CEP i menys del 20% per a la població nascuda fora del País Valencià.

Una aproximació estadísticament més satisfactòria es pot fer si considerem tant la desagregació per les diverses cohorts d'edat com la zona de naixement. Així, podem veure que la caiguda notable de les taxes de competència en totes aquells grups d'edat en els quals pot fer-se una estimació de competència prevista (taula 3), s'ha de relacionar amb l'increment de població estrangera en tots els grups

Taula 5
COP, COA, CEP i CEA segons zones de naixement

	Zona valencianoparlant (A)	Zona castellanoparlant (B)	Fora PV (C)	B/A	C/A
COP	88,50%	51,00%	48,30%	57,63%	54,58%
COA	72,30%	25,60%	16,90%	35,41%	23,37%
COA/COP	81,69%	50,20%	34,99%		
CEP	66,90%	30,80%	21,40%	46,04%	31,99%
CEA	41,20%	17,20%	7,90%	41,75%	19,17%
CEA/CEP	61,58%	55,84%	36,92%		

Font: SIES 2010.

Taula 6
Població 2010 i variació respecte de 2005, segons sexe, grups d'edat i llocs de naixement

	País Valencià (2010)	Altra CA (2010)	Estranger (2010)	País Valencià (2010-2005)	Altra CA (2010-2005)	Estranger (2010-2005)
Homes						
15-24	201295	15694	59069	-13,06%	-24,44%	39,46%
25-34	273780	38494	118403	-6,62%	-18,23%	24,81%
35-44	265518	62463	114943	11,63%	-17,02%	54,64%
45-54	201782	87169	66357	17,83%	-2,33%	81,42%
55-64	144319	84553	44287	4,50%	8,10%	43,77%
65-	48068	25150	8893	22,49%	26,43%	92,41%
Dones						
15-24	189693	15564	58558	-13,17%	-24,26%	45,53%
25-34	257562	37215	104628	-7,47%	-18,57%	44,25%
35-44	257384	60153	92481	10,51%	-20,51%	56,09%
45-54	200841	90619	61579	18,05%	-2,87%	71,58%
55-64	149791	91856	49690	4,45%	8,63%	47,18%
65-	272322	153413	56277	6,29%	10,32%	73,25%

Font: INE, Revisió de padró municipal 2005 i 2010 i elaboració pròpia. CA = Comunitat Autònoma.

d'edat. Les dades demogràfiques que corresponen a les enquestes sociolingüístiques esmentades en la taula 3 s'arreglen en la taula 6.

En la taula següent (taula 7) s'arreglen les dades de les taules anteriors i el coeficient de cor-

relació entre la variació de les competències orals (taula 3) el percentatge d'increment de població estrangera (taula 6).

Com s'hi pot veure, coeficients de correlació tan notables de les competències lingüístiques amb

Taula 7
Correlacions entre increment de població estrangera i variació de competències orals, segons sexe i grups d'edat

Grups d'edat i sexe	Increment població estrangera	COP	COA
25-34(H)	24,81%	-12,8	-10,6
25-34(D)	44,25%	-9,75	-9,95
35-44(H)	54,64%	-8,85	-6,5
35-44(D)	56,09%	-1,55	-1,25
45-54(H)	81,42%	-4,9	-3,2
45-54(D)	71,58%	-2,85	-3,4
55-64(H)	43,77%	-5,55	-0,95
55-64(D)	47,18%	-3,95	-5,05
Coeficients de correlació amb increment població estrangera		0,65	0,56

Font: Elaboració pròpia taules 3 i 6. H=homes, D=dones.

l'increment de la població estrangera com 0,65 (o 65%, segons com s'expressa) pel que fa a la COP i de 0,56 pel que fa a la COA, acrediten el vincle entre aquestes variables. L'espai públic valencià no és capaç de formar les competències orals dels novins, la qual cosa condueix necessàriament a una escissió (lingüística) de la població.

2. ESCISSIÓ DE LA POBLACIÓ

Hi ha una part de la població que viu en territoris que, per raons històriques, han estat de predomini lingüístic valencià i una altra part que habita territoris de predomini lingüístic castellà. Però, a més d'aquesta divisió en dues zones lingüístiques, la pèrdua de capacitat formativa de l'espai públic, descrita adés, conduiria, segons la hipòtesi, a un procés de escissió (lingüística) de la població: en primer lloc, un grup, de tamany relativament minvant (tal vegada, fins a una certa estabilització), disposaria de competència oral activa, per una banda, i assoliria paulatinament més competència escrita activa, per altra banda; en segon lloc, un altre grup estaria al marge de processos de formació de competències (vegeu taula 4) o no rebria una influència formativa per part de l'espai públic, perquè les persones

competents hi inhibirien l'ús de la llengua. Si la hipòtesi fora correcta, i seguint un mètode hipotèticodeductiu, podríem afirmar que, en produir-se aquesta «escissió» de la població, haurien d'aparèixer dos fenòmens:

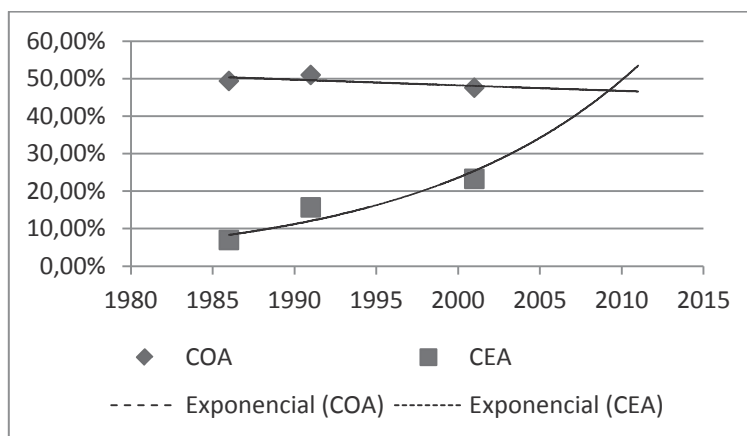
- a) Naturalment, s'hauria d'arribar –o s'hauria arribat ja– a una convergència de les línies de tendència associades a les competències actives.
- b) La comparació entre les taxes d'ús a l'espai privat i a l'espai públic hauríem de mostrar una norma d'inhibició (relació entre persones que declaren usar la llengua en l'espai públic i en el privat, respecte de les persones que usen la llengua en l'espai privat) notable. Aquesta norma podria, fins i tot, patir una disminució, en la mesura que la comunitat es redueix (en una situació de escissió total, òbviament tendeix a zero).

Doncs bé, les dades disponibles de les fonts censals i padronals, d'una banda, i les enquestes sociolingüístiques, d'una altra banda, acrediten que aquests dos fenòmens s'han produït al País

Valencià. Hi ha prou en representar les línies de tendència de la COA i la CEA (taula 1) per suposar la seua convergència. Naturalment hi ha diverses possibilitats per establir una línia de tendència, segons la funció matemàtica que fem servir per definir la línia. En la gràfica 1 hi ha una representació de les línies de tendència, segons una funció exponencial.

El segon fenomen, la minva d'ús en l'espai públic i la norma d'inhibició de la llengua, resta documentat per les enquestes sobre ús. Com a indicador de l'ús de la llengua en l'espai privat es pot fer servir l'ús a l'àmbit domèstic i com a indicador de l'ús de la llengua a l'espai públic es poden emprar les respostes sobre ús de la llengua al carrer. Els resultats de les enquestes sociolingüístiques del SIES s'arreglen en la taula 8.

Gràfica 1
Línies de tendència exponencials COA i CEA

Font: Elaboració pròpia taula 1.

Taula 8
Ús de la llengua, enquestes 1992 i 2006

	1989	1992 (A)	1995	2010 (B)	Variació absoluta (B-A)	Variació relativa (B-A)/A	Taxa anual (C)
Ús a la casa (sempre + generalment en valencià)	44,2%	48,9%	49,1%	29,7%	-19,20%	-39,26%	-2,73%
Al carrer (sempre + generalment en valencià)	-	23,1%	26,7%	18,7%	-4,40%	-19,05%	-1,16%
Taxa inhibició	-	52,76%	45,62%	37,04%			

Font: SIES: Enquestes sociològiques, 1989, 1992, 1995 i 2010 i elaboració pròpia. La taxa anual es calcula a partir de la fórmula $B = A(1+C)^n$, on n és el nombre d'anys entre A i B, val a dir, 18.

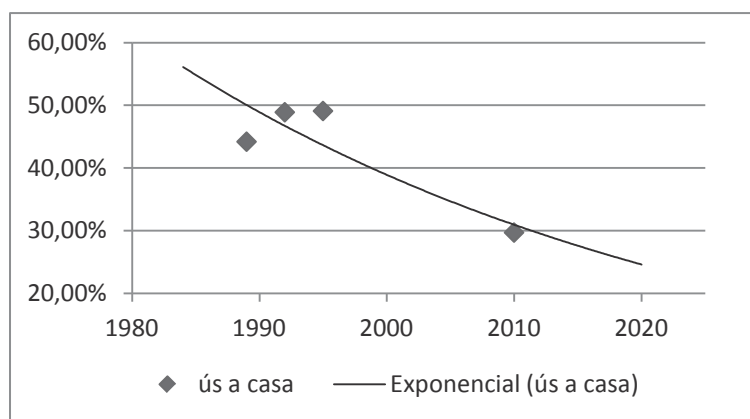
Pel que fa a l'ús de la llengua a casa, segons l'enquesta sociològica realitzada en 1992, un 44,2% de la població parlava sempre o generalment en va-

lencià a la casa, percentatge que cau al 29,7% en 2010. Aquest descens representa una pèrdua de 19 punts en termes absoluts o d'un 39% si calculem

la variació en termes relatius. Aquest descens representa una taxa anual de -2,7%. L'ús en el carrer també experimenta un descens des del 23,1% fins al 18,7%, el que vol dir una pèrdua de quasi 4 punts i mig en termes absoluts, però de vora 20 en termes

relatius, amb una taxa anual de -1,2. La norma d'inhibició supera al 50% en 1992 i minva al 37% en 2010. Amb aquestes dades podríem elaborar la línia de tendència exponencial que es representa en la gràfica 2.

Gràfica 2
Línia de tendència de l'ús del valencià a la casa

Font: Elaboració pròpia taula 8.

3. PERCEPCIÓ ERRÒNIA

Malgrat que les dades mostren un descens en les taxes de competència, que apunten a una escissió de la població, i una minva notable en les taxes d'ús a l'espai públic, amb el manteniment d'una norma d'inhibició important, la percepció general de la situació de la llengua que mostren les enquestes és ben diferent. Els resultats principals, segons l'enquesta del SIES de 2010, s'arreglen en la taula 9.

Com s'hi pot veure, l'opinió de la població de la zona valencianoparlant és que el valencià, a nivell social, s'usa «més» (30,7%) o «igual» (46,8%), en comptes de «menys» (19,6%), que és el que passa si fem cas de les enquestes. En la zona castellanoparlant tampoc no hi ha una percepció clara de la davallada de competències i d'ús, ja que pràcticament són semblants el percentatge de població que considera que la llengua s'usa «més» (16,9%) que aquell altre que pensa que «menys» (18,2%); la major part s'inclina per respondre «igual» (62,2%).

La relació entre desig i expectativa també en resulta significativa. Hi ha més gent que pensa que s'hauria d'usar més la llengua en la zona valencianoparlant que aquella altra que considera que efectivament això esdevindrà, i correlativament, més gent que pensa que s'usarà menys en el futur que aquella altra que pensa que això hauria de ser així. En la zona castellanoparlant aquestes relacions s'inverteixen.

Aquesta percepció d'un ús major de la llengua podria basar-se, paradoxalment, en la presència del valencià a l'escola i en un augment de les competències escrites (el que pot representar eventualment un increment de la producció literària o editorial). D'aquesta manera, l'«escolarització» amagaria la feblesa de l'espai públic per formar competències lingüístiques.

Fa cent trenta anys, Constantí Llombart ironitzava sobre la situació de la llengua al títol del seu llibre *Los fills de la morta-viva*. La llengua, que es considerava morta, havia renascut. Llomb-

Taula 9
El valencià s'usa... / s'hauria d'usar... / s'usarà en el futur...

	més	igual	menys	ns/nc
Zona valencianoparlant				
A. El valencià s'usa...	30,7%	46,8%	19,6%	2,9%
B. Hauria d'usar-se...	45,8%	42,7%	9,1%	2,5%
C. S'usarà en el futur...	39,0%	37,9%	18,1%	4,9%
Diferència	B - C = 6,8%		C - B = 9,0%	
Zona castellanoparlant				
A. El valencià s'usa...	16,9%	62,2%	18,2%	
B. Hauria d'usar-se...	19,6%	49,6%	27,3%	3,5%
C. S'usarà en el futur...	27,0%	45,2%	24,1%	3,7%
Diferència	B - C = -7,4%		C - B = -3,2%	

Font: SIES, 2010.

bart ho argumentava, tot arrellegant al seu llibre uns «apunts bio-bibliogràfics» de cent cinquanta escriptors i escriptores. Potser la nostra situació siga la inversa. Només com a exemple, considereu que en 2010 s'editaren més de sis mil llibres al País Valencià, una quarta part dels quals fou publicada en valencià. Val a dir, cada any s'editen en valencià deu vegades més llibres que autors i autores arrellegà Llobart. Però la feblesa de l'espai públic com a formador de competències lingüístiques pot convertir-nos en *los fills de la viva-morta*.

BIBLIOGRAFIA I FONTS ESTADÍSTIQUES CITADES

AGULLÓ, V.: «Análisis de la realidad sociolingüística del valenciano», *Papers*, 2011, 96/2: 501-514.

AVL: *Llibre blanc de l'ús del valencià*. I. Enquesta sobre la situació social del valencià, 2004. AVL, 2005.

CIS: Estudis 2228 (1996), 2299 (1998), 2445 (2002) i 2591 (2005).

COLOM, F.: *Desigualtats territorials en l'ensenyament a la ciutat de València*. Tesis doctoral. Universitat de València, 2010.

Hernández, F.: *El valencià a València*. Tesis doctoral. Universitat de València, 2001.

INE: Cens de Població i Vivendes 1991 i 2001.

INE: Padró Municipal 1986, revisió 2005 i 2010.

OLC: Informes sobre la situació de la llengua catalana 2003-2004, 2005-2007, 2008-2009 i 2010.

SIES: Enquestes sociolingüístiques 1989, 1992, 1995, 2005 i 2010.